

HÜSEYİN KOCABAŞ KOLEKSİYONU

I C O M

TÜRKİYE MİLLÎ KOMİTESİ HABER BÜLTENİ
No. IV, 1961, s. 65-70 den ayrı baskı.

TIRAGE A PART DU BULLETIN DU COMITE
NATIONAL TURC de l'ICOM IV, 1961, p. 65-70

LA COLLECTION DE M. HÜSEYİN KOCABAŞ

I S T A N B U L M A T B A A S
Nuruosmaniye caddesi No. 90 - İstanbul
1962

D.B.NO: ab 408

YER NO: ab 400

HÜSEYİN KOCABAŞ KOLEKSİYONU

Nezih Fıratlı

Yurdumuzda antika eşya koleksiyonu yapanlar azdır. Mevcut hususî koleksiyonların büyük bir kısmı, sahibinin muayyen bir çağında gelmiş ve geçmiş bir heves ile topladığı ve çok defa toplamağa devam etmediği mahdut birkaç parça eserden ibarettirler. Batıdaki anlamı ile şuurla eski eser toplayan ve bunları ilmin istifadesine arzetmiş koleksiyoncularımız ancak birkaç kişidir. Bu tip koleksiyonların en dikkate değer olanlarından biri ve belki en önemlisi Bay Hüseyin Kocabaş'ın meydana getirdiği koleksiyondur. Hüseyin Kocabaş 1919 yılında, daha on yaşında bir çocuk iken eski eser koleksiyonu yapmağa başlamış, esas meslek olarak ticaretle meşgul olmasına rağmen, sanat tarihi ve arkeoloji yönünden gayet isabetle seçilmiş eserler toplamıştır. Hâlen bu koleksiyon batıdaki benzerleri arasında dahi eşine az rastlanan bir kıymet ve mükemmeliyet iktisap etmiş bulunmaktadır. Adedi her gün artmakta olan bu koleksiyona H. Kocabaş İstanbulda Nişantaşındaki apartmanının müstakil bir katını tahsis etmiştir. Hususî bir müze halinde haftada bir gün alâkalı ilim mensuplarının ve meraklıların istifadesine açmaktadır.

Koleksiyon üç esas bölümde mütalâa edilebilir: Birinci bölümde son asırlara ait islâmî eserler, Selçuk, İran, Kütahya ve İznik çinileri, porselenler, seladonlar, Beykoz işi cam eşya, Topkapı sarayı müzesinden sonra en büyük koleksiyonu teşkil eden Yıldız Çini fabrikasının mamûlâtı

(Eseri İstanbul) olan vazolar, mevcudu bitmek üzere bulunan işlemeler, tombaklar, Bursa kadifeleri, Üsküdar çatalmaları, Edirne ve Bursa işi boyalı tahta eşya, bronz eşya ve havanlar vardır. Bronz eşya arasında Artuk Oğullarına ait şamdan müstesna bir işçilik göstermektedir. Bu kısımdaki eserler arasında 150 parça gibi oldukça büyük sayıda olan porselenlere H. Kocabaş hususî bir alâka göstermiş ve bu mevzuda bir de kitap neşretmiştir.¹ Hat sanatı bakımından önemli olan Şeyh Hamdullah'ın, Mustafa Dedenin, Ahmedî Karahisari'nin,² Aptullah Rodosî'nin yazma kur'an ve levhaları mevcuttur. Kanunî Süleymana ait vakfiyeler³ tarihî vesika olarak ayrıca değer taşıyorlar. Bu eserler arasında nadide mineli Türk eserleri, padişah eşyası dahi vardır. Abdülhamit I'e ait mine kutu, Dördüncü Mustafaya ait tabaka, Üçüncü Selimin yayı, nihayet halife Abdülmecit efendinin mührü bu eşyayı teşkil eder.

Eserler arasında bir miktar da tablo vardır. Bunlar arasında Türk ve yabancı tanınmış imzalara rastlanır. Alman ressam Jacop Potma'nın 1668 tarihli «İncil Dersi» tablosu, Rus ressam Zokoff'un «Falcı Kızı», Courbet'in bir peysajı zikredilebilir. Türk ressamlarından Şeker Ahmet Paşanın, Hamdi Beyin, Ali Rıza Beyin, Şevket Dağın v.s. eserleri vardır.

İkinci bölüm Yunan, Roma, Bizans çağına ait arkeolojik eserlere ayrılmıştır. 300 tane pişmiş toprak heykelcik, Yunan, Roma ve Bizans keramiği, 150 kabartmalı Yunan ve Roma kandili, bronz ve mermer eserler bu bölümde yer almaktadır. Bilhassa altın, gümüş ve kıymetli taşlardan yapılmış eserler oldukça fazladır ve nadir parçaları teşkil etmektedirler. Altın eserlerin büyük bir kısmı Sardes havalisinden gelmiştir. Gümüş eserler seçme olup, çoğu Ahamenitlere aittir. Yine bu bölümde hususi surette

tasnif edilmiş sikke koleksiyonu mevcuttur. İslâmi ve gayri islâmi sikkelere aynı önem verilerek koleksiyon toplanmıştır. Seçme şehir sikkeleri koleksiyona ayrı bir önem kazandırmaktadır. Cam eserler içinde 40 tane kadar renkli «Fenike» eseri denilen vazo bulunmaktadır. Bu dünyadaki hususi koleksiyonların sahip olduğu bu nevi camların en büyük miktarını teşkil eder. Ayrıca mermer portre ve heykelcikler de kayda değer miktardadır.

Üçüncü bölümde prehistorik eserler yer alıyor. Son yıllarda Balıkesir civarından toplanıp İstanbul antika piyasasına sürülen Yortan tipi keramiğin seçme örnekleri ve Yortan kültürüne ait taş kaplardan, hâlen mevcut en zengin koleksiyon bu bölümdedir. Bu bölümdeki eserlerin diğer zengin bir kısmını Hacılar keramiği teşkil ediyor. Hacılar höyüğünün keşfinden ve hafrinden önce oradan bulunup İstanbul'da satılan eserleri H. Kocabaş toplamış, bunların dağılmasına veya yurt dışına kaçırılmasına mâni olarak, kendisinde Hacılar keramiği ve figürinlerinden meydana gelen bir koleksiyonun teşekkülünü sağlamıştır. Burada desenini verdiğimiz, Hacıların en enteresan eseri olan insan şeklindeki vazo da bu suretle kaybolmaktan kurtulmuştur. Böylece bu eserlerin toplanması Hacılar hafirlerinin çalışmalarını kolaylaştırmış ve tamamlamıştır.⁴

Çivi yazılı tabletler, Hitit hiyeroglif yazıt parçaları, Hitit ve «Galat» denilen ritonlar ve riton parçaları ve pişmiş topraktan eşsiz bir Frig kadın heykelciği koleksiyonun diğer dikkate değer eserleri arasındadır.

Burada, muhtevi olduğu eserlerin cinsini dahi tamamiyle sayamadığımız bu koleksiyonda hâlen 3500 den fazla eser mevcuttur, bu rakama sikkeler dahil değildir. Bu eserlerden 800 tanesi islâmi ve yakın çağlara ait eserdir; 500 tanesi prehistorik, geri kalanlar ise diğer çağlara ait arkeolojik eserlerdir. Çoğu ünik ve nadir eserler olup, hepsi de iyi seçilmişlerdir.

H. Kocabaş ilerde koleksiyonunu hususî bir müze olarak halka açmayı düşünmekte, müzelerimizin işbirliği ve yardımını arzulamakta, kendisinden sonra bu koleksiyonun dağılmasını temin edecek çareler aramaktadır. Biz kendisine bu yolda başarı dilerken, koleksiyonun yayınlanarak ilim âlemine tanıtılmasını sağlayacak tedbirleri de almasını tavsiye ederiz.

¹ Hüseyin Kocabaş, **Porselencilik Tarihi**, Bursa 1941, 124 s. 49 res.

² Karahisarının kur'anından evvelce, Kocabaş koleksiyonuna girmeden Muhittin Benli Koleksiyonunda iken bahsedilmiştir. Bk. S. Ünver, **Ahmedi Karahisari**, İstanbul, 1948, s. 11.

³ Bunlardan biri Topkapı Sarayında teşhir edilmişti. Bk. **Kanuni Sultan Süleyman Sergisi**, İstanbul, 1958, No. 21.

⁴ J. Mellaart, Excavations at Hacilar, **Anatolian Studies** X, 1960. s. 103, lev. XV.; M. J. Mellink, **AJA**. 65, 1961, s. 42, lev. 23, 1, 2.

Hacılarda bulunan insan şeklindeki vazo. (H. Kocabaş koleksiyonu)
Vase anthropomorphe d'Hacilar

LA COLLECTION DE M. HÜSEYİN KOCABAŞ

Nezih Fıratlı

Depuis quelques années M. Kocabaş permet aux savants et aux personnes intéressées de visiter, un jour par semaine, sa collection si riche à tous les points de vue. M. Kocabaş a consacré sa vie à la constitution de cette collection qu'il a commencée en 1919, alors qu'il n'était qu'un garçonnet de 10 ans. Mais le résultat est remarquable et sa collection occupe maintenant tout un appartement à Nişantaş.

La Collection de M. Kocabaş est intéressante à la fois pour les historiens de l'Art et pour les archéologues. La section peinture comprend un petit nombre de tableaux, parmi lesquels un Courbet, un Jacob Potma, un tableau du russe Zokoff et plusieurs oeuvres de peintres turcs tels que Şeker Ahmet Pacha, Hamdy bey, et Şevket Dağ. L'art turc et islamique est représenté dans cette collection par des broderies, des faiences d'Iznik et de Kütahta et des specimens d'écriture ancienne.

La partie archéologique comprend des portraits et des statues en marbre, 300 figurines de terre cuite, 150 lampes, des poteries archaïques, classiques, hellénistiques et romaines, des objets en bronze, en or et en argent, des bijoux et des pierres gravées, et enfin une importante collection de monnaies grecques et de médailles. M. Kocabaş possède, en outre, une riche collection de verres compre-

1. El-gbur
2. El Abu 1125
3. Selvi Nery 1160
4. Suljan Abu & 1363
5. Kaptheng 1474
6. Nur al 864
7. Uhamre 1350

I C O M O S

ULUSLARARASI ANITLAR VE SİTLER YÜKSEK KONSEYİ TÜRKİYE ULUSAL KOMİTESİ

nant 40 verres colorés phéniciens. La partie préhistorique se compose de poteries et d'objets de Yortan et de Hacilar, quelques poteries et tablettes hittites et des statuettes phrygiennes en terre cuite.

Cette collection comprend, outre les monnaies, plus de 3.500 objets dont la plupart sont uniques ou très rares et tous bien choisis. M. Kocabaş projette de constituer un musée avec sa collection dont il veut faire don au Gouvernement après sa mort.

ÇEKÜL KÜTÜPHANESİ

DEMİRBAŞ NO.

ab408

SINIFLAMA NO.

ab400

BAĞIŞCI

GELİŞ TARİHİ